

De Hokjespeulkever (*Bruchidius marginalis*) en de Gleditsiakever (*Megabruchidius dorsalis*)

TWEE NIEUWE ZAADKEVERS (BRUCHINAE) VOOR NEDERLAND (COLEOPTERA, CHRYSOMELIDAE)

Ron Beenen, Martinus Nijhoffhove 51, 3437ZP Nieuwegein, e-mail: r.beenen@wxs.nl

In ons land is een dozijn zaadkeversoorten inheems. Daarnaast zijn nog ongeveer even veel soorten aangetroffen bij geïmporteerde producten, maar die soorten hebben zich niet gevestigd. In dit artikel worden twee nieuwe zaadkeversoorten voor de Nederlandse fauna gepresenteerd. Het gaat om een soort die hier aan de rand van zijn natuurlijke verspreidingsgebied voorkomt en om een exoot die in Nederland gebonden is aan niet-inheemse sierbomen. Beide soorten zijn voor het eerst in de provincie Limburg aangetroffen.

ZAADKEVERS

Larven van zaadkevers ontwikkelen zich in de zaden van hun gastheerplanten. De kevers voeden zich met stuifmeel van verschillende plantensoorten. Een deel van de soorten kan schadelijk zijn in de bonen- en erwenteelt, of aan opgeslagen peulvruchten. Zaadkevers komen op alle continenten voor met uitzondering van Antarctica en zijn het soortenrijkst in droge subtropische gebieden (MORSE, 2014).

Tot het eind van de vorige eeuw werden zaadkevers en

bladkevers in verschillende families geplaatst, respectievelijk de Bruchidae en de Chrysomelidae. REID (1995) stelde op basis van een uitgebreide fylogenetische studie voor om de Bruchidae als onderfamilie op te nemen in de Chrysomelidae. Inmiddels is er ruim 25 jaar verstreken en kunnen we constateren dat Reids classificatie breed geaccepteerd is. Zo is zijn visie overgenomen in de serie 'Handbook of Zoology' (LESCHEN & BEUTEL, 2014). Ook in de recente kevercatalogus die de Palaearctische soorten behandelt (LÖBL & SMETANA, 2010) en de Nederlandse kevercatalogus (VORST, 2010) zijn de zaadkevers onderdeel van de Chrysomelidae.

Hokjespeulkever (*Bruchidius marginalis*)

Op 13 juli 2018 was Arnold Wijker op de Sint-Pietersberg bij Maastricht op zoek naar Hokjespeul (*Astragalus glycyphyllos*) [figuur 1] vanwege het mogelijk voorkomen van de Bergerwtkokermot (*Coleophora galipennella* (Hübner)) op deze waardplant. Die mot werd niet gevonden, maar wel iets anders. Het viel toen namelijk op dat veel van de droge peulen vol gaatjes zaten. Er werd een aantal peulen verzameld en op 15 augustus bleek er een opvallende zaadkever uitgekomen te zijn van het genus *Bruchidius* [inzet figuur 1]. TEUNISSEN (2010) vermeldt drie *Bruchidius*-soorten voor Nederland: *Bruchidius cisti* (Fabricius), *Bruchidius varius* (Olivier) en de Bremzaadkever (*Bruchidius villosus* (Fabricius)). BEENEN *et al.* (2015) voegen daar een soort aan toe, de Judasboomkever (*Bruchidius siliquastri* Delobel), een exoot die leeft van de zaden van de

FIGUUR 1

Hokjespeul (*Astragalus glycyphyllos*) is de waardplant van de Hokjespeulkever (*Bruchidius marginalis*) (foto: Olaf Op den Kamp).

Inzet: Het exemplaar van de Hokjespeulkever (*Bruchidius marginalis*) afkomstig van peulen van Hokjespeul (*Astragalus glycyphyllos*) die in 2018 verzameld werden op de Sint-Pietersberg bij Maastricht (foto: Arnold Wijker).

◀ FIGUUR 2
De Hokjespeulkever
(*Bruchidius marginalis*).
De lengte van de kever is
ongeveer 3 mm (foto: Lech
Borowiec).

▶ FIGUUR 3
De Gleditsiakever
(*Megabruchidius dorsalis*)
(links mannetje, rechts
vrouwtje). De lengte van de
kever is ongeveer 5-6 mm
(foto: Lech Borowiec).

Judasboom (*Cercis spec.*). De soort die Arnold Wijker aantoonde is de Hokjespeulkever (*Bruchidius marginalis* (Fabricius, 1776)). Deze is eenvoudig van andere soorten te onderscheiden door het kleurpatroon dat veroorzaakt wordt door de wit of grijs gekleurde beharing op de dekschilden, die aan de zijkant begrensd wordt door drie grote zwarte vlakken: een U-vormige op de schouder, een ronde halverwege en een vlek die de achterrand bereikt [figuur 2]. Het is niet aannemelijk dat deze goed herkenbare soort in Nederland eerder over het hoofd gezien is.

De Hokjespeulkever heeft in België en Duitsland een aaneengesloten verspreidingsgebied waarvan de noordgrens vanaf Zuid-België (Ardennen) over het zuiden van Noordrijn-Westfalen richting het noordoosten van Duitsland loopt (DECELLE, 1989; KÖHLER & KLAUSNITZER, 1998; ENTOMOFAUNA GERMANICA ONLINE). Hoewel dat gebied grotendeels het laaggebergte van Midden-Europa betreft, valt op dat de soort ook voorkomt in laaggelegen delen van Sleeswijk-Holstein en Mecklenburg-Voor-Pommeren. De vondst in Nederland sluit aan op dit grensgebied. Hoewel op de internetsite FAUNA EUROPAEA deze zaadkever vermeld wordt voor Nederland, zijn bij de auteur geen gepubli-

ceerde vondsten voor ons land bekend. Ook in de catalogus van de kevers van het Palearctische gebied wordt geen presentie in Nederland vermeld (ANTON, 2010). De vondst op de Sint-Pietersberg is dus te beschouwen als de eerste voor Nederland.

KOCH (1992) noemt de Hokjespeulkever oligofaag op *Astragalus*-soorten en zeldzaam ook op Bont kroonkruid (*Securigera varia*) en wikke-soorten (*Vicia spec.*). De larven ontwikkelen zich in de zaden. De kever overwintert niet in de peul, zoals veel andere zaadkevers doen, maar verlaat de peulen al in de nazomer (HOFFMANN, 1945).

Gleditsiakever (*Megabruchidius dorsalis*)

De Gleditsiakever (*Megabruchidius dorsalis* (Fähræus, 1839)) [figuur 3] wordt in Europa uit steeds meer landen gemeld. In de meeste gevallen gaat het om kevers die verzameld zijn uit peulen van de Valse christusdoorn (*Gleditsia triacanthos*). Deze kever komt van nature voor in Azië en is bekend uit China, Taiwan, Japan en India (TUDA & MORIMOTO, 2004). RHEINHEIMER & HASSLER (2018) melden deze soort uit Italië, Frankrijk, Hongarije, Zwitserland, Oostenrijk, Slowakije en Duitsland. Inmiddels zijn er ook meldingen uit Polen (RUTA *et al.*, 2017), Roemenië (PINTILIOAIE *et al.*, 2018), Kroatië (HORVAT & SAJNA, 2021) en Slovenië (SAJNA, 2019). Uit Nederland was deze soort nog niet bekend.

Op 26 oktober 2020 verzamelde de auteur afgevalen peulen van een monumentale Valse christusdoorn op het Oude Kerkhof van Roermond [figuur 4]. Daags erna werd er één vrouwtje van een grote zaadkever op de peulen aangetroffen. Dat bleek de Gleditsiakever. In de twee weken nadien kropen er in totaal nog dertien exemplaren van deze soort uit de peulen, daarna niets meer.

In Oost-Azië leeft de Gleditsiakever van de zaden van aldaar inheemse *Gleditsia*-soorten. In Europa ontwikkelt de kever zich in de zaden van de van oorsprong Amerikaanse *Gleditsia triacanthos* en de Aziatische *Gleditsia sinensis*, die als sierboom zijn aangeplant (YUS-RAMOS *et al.*, 2014). In 2015 werd in Budapest geconstateerd dat de Gleditsiakever zich ook ontwikkelt in de peulen van

FIGUUR 4
De monumentale
Valse christusdoorn
(*Gleditsia triacanthos*)
op het Oude Kerkhof
van Roermond (foto:
Ron Beenen).

de aldaar aangeplante Doodsbeenderenboom (*Gymnocladus dioica*). De Doodsbeenderenboom is verwant aan het genus *Cercis* en ze behoren beide tot de groep van caesalpinioïde vlinderbloemigen (GYÖRGY & TUDA, 2020).

Van het genus *Megabruchidius* zijn twee soorten bekend uit Europa: *Megabruchidius dorsalis* en *Megabruchidius tonkineus*. De laatste soort heeft een lange doorn aan het einde van de achterschenen (half zo lang als het eerste achtertarslid), terwijl deze doorn bij *Megabruchidius dorsalis* heel kort is (niet langer dan een vierde van de lengte van het eerste achtertarslid). De ondergrond van de dekschilden is overwegend bruin bij *Megabruchidius tonkineus* en zwart bij *Megabruchidius dorsalis*. De witte vlek aan de basis van het halsschild is bij *Megabruchidius dorsalis* scherp begrensd maar bij *Megabruchidius tonkineus* is die begrenzing vager (YUS-RAMOS, 2009; RHEINHEIMER & HASSLER, 2018).

Bij het schrijven van dit artikel bleek dat de vondst van de Gleditsiakever afkomstig van het Oude Kerkhof van Roermond mogelijk niet de eerste vondst van deze soort in Nederland was. Op 26 oktober 2019 fotografeerde Dion Nijkskens een onbekende zaadkever op de Sint-Wirosingel te Roermond. De kever op deze foto, die ingevoerd is op de internetsite Waarneming.nl, vertoont dezelfde halsschild- en dekschildtekening als de Gleditsiakever, maar de doorns aan de achterschenen zijn op de foto niet zichtbaar. Het is echter

zeer aannemelijk dat het hier ook om de Gleditsiakever gaat. Mogelijk komt deze soort dus op meer plekken in Roermond voor.

DANKWOORD

Arnold Wijker (Egmond aan Zee) informeerde me over zijn vondst van *Bruchidius marginalis* en stond het exemplaar af voor mijn collectie. Dank aan Olaf Op den Kamp voor het gebruik van de foto van de Hokjespeul en aan Arnold Wijker voor de foto van zijn exemplaar van de Hokjespeulkever. Lech Borowiec (Wrocław) gaf toestemming zijn foto's te gebruiken voor dit artikel.

Summary

BRUCHIDIUS MARGINALIS AND MEGABRUCHIDIUS DORSALIS Two new seed beetles (BRUCHINAE) for the Netherlands

Bruchidius marginalis (Fabricius, 1776) was reared from pods of Liquorice milkvetch (*Astragalus glycyphyllos*). These pods had been collected in 2018 at the Sint-Pietersberg hill near Maastricht (province of Limburg). This location is situated at the north-western limit of the distribution area of *Bruchidius marginalis*. *Megabruchidius dorsalis* (Fähræus, 1839) was reared from pods of Thorny honey locust (*Gleditsia triacanthos*). These pods had been collected in 2020 at a graveyard in the city of Roermond (province of Limburg). This Asian seed beetle has been found in many European countries, where it thrives on ornamental trees of the genus *Gleditsia*.

Literatuur

- ANTON, K.W., 2010. Bruchinae. In: I. Löbl & A. Smetana (eds), Catalogue of the Palaearctic Coleoptera 6. Apollo Books, Stenstrup. Pp.: 62-64; 339-353.
- BEENEN, R., J. WINKELMAN, F. VAN NUNEN, D. TEUNISSEN & O. VORST, 2015. Aantekeningen over Chrysomelidae (Coleoptera) in Nederland 10. Entomologische Berichten 75: 24-32.
- DECALLE, J.E., 1989. Les Bruchidae (Coleoptera) de Belgique. In: K. Wouters & L. Baert (eds), Invertebraten van België/Invertébrés de Belgique. Proceedings of the Symposium "Invertebrates of Belgium", Brussels, 25-26 nov. 1988. Royal Belgian Institute of Natural Sciences: 345-350.
- ENTOMOFAUNA GERMANICA ONLINE. Verzeichnis der Käfer Deutschlands. Geraadpleegd 21 augustus 2021. <https://www.colkat.de>.
- GYÖRGY, Z. & M. TUDA, 2020. Host-plant range expansion to *Gymnocladus dioica* by an introduced seed predatory beetle *Megabruchidius dorsalis*. Entomological Science 23: 28-32.
- HOFFMANN, A., 1945. Coléoptères Bruchidae et Anthribidae. Faune de France 44. Lechevalier, Paris.
- HORVAT, E. & N. SAJNA, 2021. First record of the Asian seed beetle *Megabruchidius dorsalis* (Fähræus, 1839) (Coleoptera: Chrysomelidae, Bruchinae) in Croatia. BiolInvasions Records 10 (in druk).
- KOCH, K., 1992. Chrysomelidae. Die Käfer Mitteleuropas. Ökologie. Goecke & Evers, Krefeld 3: 51-138.
- KÖHLER, F. & B. KLAUSNITZER, 1998. Entomofauna Germanica. Verzeichnis der Käfer Deutschlands. Entomologische Nachrichten und Berichte. Beiheft 4: 1-185.
- LESCHEN, R.A.B. & R.G. BEUTEL (eds), 2014. Coleoptera, Beetles. Volume 3: Morphology and systematics (Phytophaga). Handbook of Zoology. De Gruyter, Berlin/Boston.
- LÖBL, I. & A. SMETANA (eds), 2010. Catalogue of the Palaearctic Coleoptera 6. Apollo Books, Stenstrup.
- MORSE, G., 2014. Bruchinae Latreille, 1802. In: R.A.B. LESCHEN & R.G. BEUTEL (eds), Coleoptera, Beetles. Volume 3: Morphology and systematics (Phytophaga). Handbook of Zoology. De Gruyter, Berlin/Boston: 189-198.
- PINTILIOAIE, A.M., C.O. MANCI, L. FUSU, M.D. MITROIU & A.I. RĂDAC, 2018. New invasive bruchine species (Chrysomelidae: Bruchinae) in the fauna of Romania, with a review on their distribution and biology. Annales de la Société entomologique de France (NS) 54: 401-409.
- REID, C.A., 1995. A cladistic analysis of subfamilial relationships in the Chrysomelidae sensu lato (Chrysomeloidea). In: J. Pakaluk & S. A. Slipinski (eds), Biology, phylogeny, and classification of Coleoptera. Papers celebrating the 80th birthday of Roy A. Crowson. Muzeum i Instytut Zoologii PAN: 559-631.
- RHEINHEIMER, J. & M. HASSLER, 2018. Die Blattkäfer Baden-Württembergs. Kleinstieber Books, Karlsruhe.
- RUTA, R., P. JALOSZYŃSKI & M. WANAT, 2017. *Megabruchidius dorsalis* (Fähræus, 1839) – an invasive seed beetle new to Poland (Coleoptera: Chrysomelidae; Bruchinae). Wiadomości Entomologiczne 36: 162-166.
- SAJNA, N., 2019. First record of non-native Asian seed beetle, *Megabruchidius dorsalis* (Fähræus, 1839) and its parasitoid, in Slovenia. BiolInvasions Records 8: 515-520.
- TEUNISSEN, A.P.J.A., 2010. Chrysomelidae: Bruchinae. In: O. Vorst (red), Catalogus van de Nederlandse kevers (Coleoptera). Monografieën van de Nederlandse Entomologische Vereniging 11: 149.
- TUDA, M. & K. MORIMOTO, 2004. A new species *Megabruchidius sophorae* (Coleoptera, Bruchidae), feeding on seeds of *Styphnolobium* (Fabaceae) new to Bruchidae. Zoological Science 21: 105-110.
- VORST, O. (red.), 2010. Catalogus van de Nederlandse kevers. Monografieën van de Nederlandse Entomologische Vereniging 11: 1-317.
- YUS-RAMOS, R., 2009. Revisión del género *Megabruchidius* Borowiec, 1984 (Coleoptera: Bruchidae) y nuevas citas para la fauna Europea. Boletín Sociedad Entomológica Aragonesa 45: 371-382.
- YUS-RAMOS, R., D. VENTURA, K. BENSUSAN, P. COELLO-GARCÍA, Z. GYÖRGY & A. STOJANOVA, 2014. Alien seed beetles (Coleoptera: Chrysomelidae: Bruchinae) in Europe. Zootaxa 3826: 401-448.

NATUURHISTORISCH
GENOOTSCHAP in LIMBURG

Colofon

DAGELIJKS BESTUUR

Frank Oelmeijer (voorzitter), Alfred Paarlberg
(penningmeester), Susanne Hanssen, Ben Mattheij &
Math de Ponti.

ALGEMEEN BESTUUR

Wilfred Alblas, Toon van Baal, Marian Baars,
Jan-Joost Bakhuizen, Wouter Jansen, Stef Keulen, Pieter
Puts, Aidan Williams & Linda Wortel.

KANTOOR

Olaf Op den Kamp, Ellen Zwart &
Martine Lemmens.

ADRES

Kapellerpoort 1, 6041 HZ Roermond,
tel. 0475-386470 (kantoor@nhgl.nl).
www.nhgl.nl.

LIDMAATSCHAP

€ 38,00 per jaar. Leden t/m 23 jaar € 17,50; bedrijven,
verenigingen, instellingen e.d. € 120,00.
Okjen Weinreich (leden@nhgl.nl).
IBAN: NL73RABO0159023742, BIC: RABONL2U.

BESTELLINGEN/PUBLICATIEBUREAU

Publicaties zijn te bestellen bij het publicatiebureau
(publicaties@nhgl.nl).
Losse nummers € 4,-; leden € 3,50 (incl. porto),
themanummers € 7,-.
IBAN: NL31INGB0000429851, BIC: INGBNL2A.

NATUURHISTORISCH M A A N D B L A D

REDACTIE Olaf Op den Kamp (hoofdredacteur), Philip
Bossenbroek, Henk Heijligers, Jan Hermans, Ton
Lenders, Gerard Majoor (eindredactie), Guido Verschoor
& Marc Poeth (redactie-assistent) (redactie@nhgl.nl).

RICHTLIJNEN VOOR KOPIJ-INZENDING

Diegenen die kopij willen inzenden, dienen zich te
houden aan de richtlijnen voor kopij-inzending. Deze
kunnen worden aangevraagd bij de redactie of zijn te
bekijken op www.nhgl.nl.

LAY-OUT & OPMAAK Van de Manakker,
Grafische communicatie, Maastricht
(mvandemanakker@xs4 all.nl).

EDITING SUMMARIES Jan Klerkx, Maastricht.

DRUK Grafagroep Zuid, Swalmen.

Copyright. Auteursrecht voorbehouden. Overname
slechts toegestaan na voorafgaande schriftelijke
toestemming van de redactie.

ISSN 0028-1107

provincie limburg

KRINGEN

KRING HEERLEN

Olaf Op den Kamp (kringheerlen@nhgl.nl).

KRING MAASTRICHT

Bert Op den Camp (kringmaastricht@nhgl.nl).

KRING ROERMOND

Math de Ponti (kringroermond@nhgl.nl).

KRING VENLO

Peter Eenshuistra (kringvenlo@nhgl.nl).

KRING VENRAY

Patrick Palmen (kringvenray@nhgl.nl).

STUDIEGROEPEN

FOTOSTUDIEGROEP

Bert Morelissen (fotostudiegroep@nhgl.nl).

HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP

Pieter Puts (herpetostudiegroep@nhgl.nl).

LIBELLENSTUDIEGROEP

Jan Hermans (libellenstudiegroep@nhgl.nl).

MOLLUSKEN STUDIEGROEP LIMBURG

Stef Keulen (molluskenstudiegroep@nhgl.nl).

MOSSENSTUDIEGROEP

Paul Spreuwenberg (mossenstudiegroep@nhgl.nl).

PADDENSTOELSTUDIEGROEP

Henk Henczyk (paddenstoelstudiegroep@nhgl.nl).

PLANTENSTUDIEGROEP

Olaf Op den Kamp (plantenstudiegroep@nhgl.nl).

PLANTENWERKGROEP WEERT

Jacques Verspagen
(plantenwerkgroepweert@nhgl.nl).

SPRINKHANENSTUDIEGROEP

Harry van Buggenum
(sprinkhanenstudiegroep@nhgl.nl).

STUDIEGROEP EPHEMEROPTERA, PLECOPTERA EN TRICHOPTERA

Harry Tolkamp (ept@nhgl.nl).

STUDIEGROEP ONDERAARDE KALKSTEENGROEVEN

Rob Visser (secretariaat@sok.nl).

VISSENWERKGROEP

Victor van Schaik (vissenstudiegroep@nhgl.nl).

VLINDERSTUDIEGROEP

Mark de Mooij (vlinderstudiegroep@nhgl.nl).

VOGELSTUDIEGROEP

Nicky Hulsbosch (vogelstudiegroep@nhgl.nl).

WANTSENSTUDIEGROEP LIMBURG

Martine Lemmens (wantsen@nhgl.nl).

WERKGROEP DRIESTRUIK

Wouter Jansen (werkgroepdriestruik@nhgl.nl).

WERKGROEP PLANTENSOCIOLOGIE

Johan den Boer (plantensociologie@nhgl.nl).

ZOOGDIERENSTUDIEGROEP

Aegidia van Grinsven
(zoogdierenstudiegroep@nhgl.nl).

STICHTINGEN

STICHTING NATUURPUBLICATIES LIMBURG

Uitgever van publicaties, boeken en rapporten (snl@nhgl.nl).

STICHTING DE LIERELEI

Projectbureau voor onderzoek van natuur en landschap in
Limburg (lierelei@nhgl.nl).

STICHTING IR. D.C. VAN SCHAIK

Stichting voor het beheer van onderaardse kalksteengroeven
in Limburg. Postbus 2235, 6201 HA Maastricht
(vanschaikestichting@nhgl.nl).

STICHTING NATUURBANK LIMBURG

Stichting voor het beheer van waarnemingen van het NHGL
(natuurbank@nhgl.nl).

